

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē kiṣkindhākāṇḍē

॥ catvāriṃśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ catvāriṃśaḥ sargaḥ ॥

śrīrāmasyājñayā sugrīvēṇa sītānvēṣaṇāya pūrvadiśāyāṃ
vānarāṇāṃ prēṣaṇaṃ tatratyānāṃ sthānānāṃ varṇanaṃ ca

atha rājā samṛddhārthaḥ
sugrīvaḥ plavagēśvaraḥ |
uvāca naraśārdūlaṃ
rāmaṃ parabalārdanam ॥ 4.40.1 ॥

āgatā viniviṣṭāśca
balinaḥ kāmarūpiṇaḥ |
vānarēndrā mahēndrābhā
yē madviṣayavāsinaḥ ॥ 4.40.2 ॥

ta imē bahuvikrāntai -
rbalibhirbhīmavikramaiḥ |
āgatā vānarā ghōrā
daityadānavasannibhāḥ ॥ 4.40.3 ॥

khyātakarmāpadānāśca
balavantō jītaklamāḥ |

parākramēṣu vikhyātā
vyavasāyēṣu cōttamāḥ || 4.40.4 ||

pr̥thivyambucarā rāma
nānānaganivāsinaḥ |
kōṭyōghāśca imē prāptā
vānarāstava kiṅkarāḥ || 4.40.5 ||

nidēśavartinaḥ sarvē
sarvē guruhitē sthitāḥ |
abhiprētamanuṣṭhātuṃ
tava śakṣyantyarindama || 4.40.6 ||

ta imē bahusāhasrai -
ranīkairbhīmavikramaiḥ |
āgatā vānarā ghōrā
daityadānavasannibhāḥ || 4.40.7 ||

yanmanyasē naravyāghra
prāptakālaṃ taducyatām |
tvatsainyaṃ tvadvaśē yukta -
mājñāpayitumarhasi || 4.40.8 ||

kāmamēṣāmidam kāryam
viditam mama tattvataḥ |
tathāpi tu yathāyukta -
mājñāpayitumarhasi || 4.40.9 ||

tathā bruvāṇam sugrīvam
rāmō daśarathātmajaḥ |

bāhubhyāṃ sampariṣvajya
idaṃ vacanamabravīt || 4.40.10 ||

jñāyatāṃ saumya vaidēhī
yadi jīvati vā na vā |
sa ca dēśō mahāprājña
yasmin vasati rāvaṇaḥ || 4.40.11 ||

adhigamya tu vaidēhīṃ
nilayaṃ rāvaṇasya ca |
prāptakālaṃ vidhāsyāmi
tasmin kālē saha tvayā || 4.40.12 ||

nāhamasmin prabhuḥ kāryē
vānarēndra na lakṣmaṇaḥ |
tvamasya hētuḥ kāryasya
prabhuśca plavagēśvara || 4.40.13 ||

tvamēvājñāpaya vibhō
mama kāryaviniścayam |
tvam hi jānāsi mē kāryaṃ
mama vīra na saṃśayaḥ || 4.40.14 ||

suhṛddvitīyō vikrāntaḥ
prājñaḥ kālaviśēṣavit |
bhavānasmaddhitē yuktaḥ
suhṛdāptō'rthavittamaḥ || 4.40.15 ||

ēvamuktastu sugrīvō
vinataṃ nāma yūthapam |

abravīd rāmasānnidhyē

lakṣmaṇasya ca dhīmataḥ || 4.40.16 ||

śailābhaṃ mēghanirghōṣa -

mūrjitaṃ plavagēśvaram |

sōmasūryanibhaiḥ sārdhaṃ

vānarairvānarōttama || 4.40.17 ||

dēśakālanayairyuktō

vijñāḥ kāryaviniścayē |

vṛtaḥ śatasahasrēṇa

vānarāṇāṃ tarasvinām || 4.40.18 ||

adhigaccha diśaṃ pūrvāṃ

saśailavanakānanām |

tatra sītāṃ ca vaidēhīm

nilayaṃ rāvaṇasya ca || 4.40.19 ||

mārgadhvaṃ giridurgēṣu

vanēṣu ca nadīṣu ca |

nadīm bhāgīrathīm ramyām

sarayūṃ kauśikīm tathā || 4.40.20 ||

kāhindīm yamunām ramyām

yāmunaṃ ca mahāgirim |

sarasvatīm ca sindhuṃ ca

śōṇaṃ maṇinibhōdakam || 4.40.21 ||

mahīm kālamahīm cāpi

śailakānanaśōbhitām |

brahmamālān vidēhāṃśca
mālavān kāśikōsalān || 4.40.22 ||

māgadhāṃśca mahāgrāmān
puṇḍrāṃstvaṅgāṃstathaiva ca |
bhūmiṃ ca kōśakārāṇāṃ
bhūmiṃ ca rajatākarām || 4.40.23 ||

sarvaṃ ca tad vicētavyaṃ
mārgayadbhistatastataḥ |
rāmasya dayitāṃ bhāryāṃ
sītāṃ daśarathasnuṣām || 4.40.24 ||

samudramavagāḍhāṃśca
parvatān pattanāni ca |
mandarasya ca yē kōṭiṃ
saṃśritāḥ kēcidālayāḥ || 4.40.25 ||

karṇaprāvaraṇāścaiva
tathā cāpyōṣṭhakarṇakāḥ |
ghōralōhamukhāścaiva
javanāścaikapādakāḥ || 4.40.26 ||

akṣayā balavantaśca
tathaiva puruṣādakāḥ |
kirātāstīkṣṇacūḍāśca
hēmābhāḥ priyadarśanāḥ || 4.40.27 ||

āmamināśanāścāpi
kirātā dvīpavāsinaḥ |

antarjalacarā ghōrā
naravyāghrā iti smṛtāḥ || 4.40.28 ||

ētēṣāmāśrayāḥ sarvē
vicēyāḥ kānanaukaṣaḥ |
giribhiryē ca gamyantē
plavanēna plavēna ca || 4.40.29 ||

yatnavantō yavadvīpaṃ
saptarājōpaśōbhitam |
suvarṇarūpyakadvīpaṃ
suvarṇākaramaṇḍitam || 4.40.30 ||

yavadvīpamatikramya
śīśirō nāma parvataḥ |
divaṃ sprśati śṛṅgēṇa
dēvadānavasēvitaḥ || 4.40.31 ||

ētēṣāṃ giridurgēṣu
prapātēṣu vanēṣu ca |
mārgadhvaṃ sahitāḥ sarvē
rāmapatnīm yaśasvinīm || 4.40.32 ||

tatō raktajalaṃ prāpya
śōṇākhyam śīghravāhinam |
gatvā pāraṃ samudrasya
siddhacāraṇasēvitam || 4.40.33 ||

tasya tīrthēṣu ramyēṣu
vicitrēṣu vanēṣu ca |

rāvaṇaḥ saha vaidēhyā
mārgitavyastatastataḥ || 4.40.34 ||

parvataprabhavā nadyaḥ
subhīmabahuniṣkuṭāḥ |
mārgitavyā darīmantāḥ
parvatāśca vanāni ca || 4.40.35 ||

tataḥ samudradvīpāṃśca
subhīmān draṣṭumarhatha |
ūrmimantaṃ mahāraudraṃ
krōśantamanilōddhatam || 4.40.36 ||

tatrāsura mahākāyā -
śchāyāṃ gṛhṇanti nityaśaḥ |
brahmaṇā samanujñātā
dīrghakālaṃ bubhukṣitāḥ || 4.40.37 ||

taṃ kālamēghapratimaṃ
mahōraganiṣēvitam |
abhigamya mahānādaṃ
tīrthēnaiva mahōdadhim || 4.40.38 ||

tatō raktajalaṃ bhīmaṃ
lōhitaṃ nāma sāgaram |
gatvā prēkṣyatha tāṃ caiva
br̥hatīm kūṭaśālmalīm || 4.40.39 ||

gṛhaṃ ca vainatēyasya
nānāratnavibhūṣitam |

tatra kailāsasaṅkāśaṃ
vihitaṃ viśvakarmaṇā || 4.40.40 ||

tatra śailanibhā bhīmā
mandēhā nāma rākṣasāḥ |
śailaśṛṅgēṣu lambantē
nānārūpā bhayāvahāḥ || 4.40.41 ||

tē patanti jalē nityaṃ
sūryasyōdayanaṃ prati |
abhitaptāḥ sma sūryēṇa
lambantē sma punaḥ punaḥ || 4.40.42 ||

nihatā brahmatējōbhi -
rahanyahani rākṣasāḥ |
tataḥ pāṇḍuramēghābhaṃ
kṣīrōdaṃ nāma sāgaram || 4.40.43 ||

gatvā drakṣyatha durdharṣā
muktāhāramivōrmibhiḥ |
tasya madhyē mahāñśvētō
ṛṣabhō nāma parvataḥ || 4.40.44 ||

divyagandhaiḥ kusumitai -
rācitaiśca nagairvṛtaḥ |
saraśca rājataiḥ padmai -
rjvalitairhēmakēsaraiḥ || 4.40.45 ||

nāmnā sudarśanaṃ nāma
rājahaṃsaiḥ samākulam |

vibudhāścāraṇā yakṣāḥ
kinnarāścāpsarōgaṇāḥ || 4.40.46 ||

hr̥ṣṭāḥ samadhigacchanti
nalinīṃ tām riraṃsavaḥ |
kṣīrōdaṃ samatikramya
tadā drakṣyatha vānarāḥ || 4.40.47 ||

jalōdaṃ sāgaram śīghraṃ
sarvabhūtabhayāvaham |
tatra tatkōpajaṃ tējaḥ
kṛtaṃ hayamukhaṃ mahat || 4.40.48 ||

asyāhustanmahāvēga -
mōdanaṃ sacarācaram |
tatra vikrōśatāṃ nādō
bhūtānāṃ sāgaraukasām |
śrūyatē cāsamarthānām
dṛṣṭvābhūd vaḍavāmukham || 4.40.49 ||

svādūdasyōttarē tīrē
yōjanāni trayōdaśa |
jātarūpaśilō nāma
sumahān kanakaprabhaḥ || 4.40.50 ||

tatra candrapratīkāśaṃ
pannagaṃ dharaṇīdharam |
padmapatraviśālākṣaṃ
tatō drakṣyatha vānarāḥ || 4.40.51 ||

āsīnaṃ parvatasyāgrē
 sarvadēvanamaskṛtam |
 sahasraśirasam dēva -
 manantaṃ nīlavāsasam || 4.40.52 ||

triśirāḥ kāñcanaḥ kētu -
 stālastasya mahātmanaḥ |
 sthāpitaḥ parvatasyāgrē
 virājati savēdikaḥ || 4.40.53 ||

pūrvasyāṃ diśi nirmāṇam
 kṛtam tat tridaśēśvaraiḥ |
 tataḥ paraṃ hēmamayaḥ
 śrīmānudayaparvataḥ || 4.40.54 ||

tasya kōṭirdivam sprṣṭvā
 śatayōjanamāyatā |
 jātarūpamayī divyā
 virājati savēdikā || 4.40.55 ||

sālaistālaistamālaisca
 karṇikāraisca puṣpitaiḥ |
 jātarūpamayairdivyaiḥ
 śōbhatē sūryasannibhaiḥ || 4.40.56 ||

tatra yōjanavistāra -
 mucchritaṃ daśayōjanam |
 śṛṅgam saumanasaṃ nāma
 jātarūpamayaṃ dhruvam || 4.40.57 ||

tatra pūrvam padaṃ kṛtvā
 purā viṣṇustrivikramē |
 dvitīyaṃ śikharē mērō -
 ścakāra puruṣōttamaḥ || 4.40.58 ||

uttarēṇa parikramya
 jambūdvīpaṃ divākaraḥ |
 dṛśyō bhavati bhūyiṣṭhaṃ
 śikharaṃ tanmahōcchrayam || 4.40.59 ||

tatra vaikhānasā nāma
 vā lakhilyā maharṣayaḥ |
 prakāśamānā dṛśyantē
 sūryavarṇāstapasvinaḥ || 4.40.60 ||

ayaṃ sudarśanō dvīpaḥ
 purō yasya prakāśatē |
 tasmimstējaśca cakṣuśca
 sarvaprāṇabhṛtāmapi || 4.40.61 ||

śailasya tasya pṛṣṭhēṣu
 kandarēṣu vanēṣu ca |
 rāvaṇaḥ saha vaidēhyā
 mārgitavyastatastataḥ || 4.40.62 ||

kāñcanasya ca śailasya
 sūryasya ca mahātmanaḥ |
 āviṣṭā tējasā sandhyā
 pūrvā raktā prakāśatē || 4.40.63 ||

pūrvamētat kṛtaṃ dvāraṃ
 pṛthivyā bhuvanasya ca |
 sūryasyōdayanaṃ caiva
 pūrvā hyeṣā digucyatē || 4.40.64 ||

tasya śailasya pṛṣṭhēṣu
 nirjharēṣu guhāsu ca |
 rāvaṇaḥ saha vaidēhyā
 mārḡitavyastatastataḥ || 4.40.65 ||

tataḥ paramagamyā syād
 dikpūrvā tridaśāvṛtā |
 rahitā candrasūryābhyā -
 madṛśyā tamasāvṛtā || 4.40.66 ||

śailēṣu tēṣu sarvēṣu
 kandarēṣu nadīṣu ca |
 yē ca nōktā mayōddēśā
 vicēyā tēṣu jānakī || 4.40.67 ||

ētāvad vānaraiḥ śakyam
 gantum vānarapuṅgavāḥ |
 abhāskaramamaryādaṃ
 na jānīmastataḥ param || 4.40.68 ||

abhigamya tu vaidēhīm
 nilayaṃ rāvaṇasya ca |
 māsē pūrṇē nivartadhva -
 mudayaṃ prāpya parvatam || 4.40.69 ||

*ūrdhvaṃ māsānna vastavyaṃ
vasan vadhyō bhavēnmama |
siddhārthāḥ sannivartadhva -
madhigamyā ca maithilīm || 4.40.70 ||*

*mahēndrakāntāṃ vanaṣaṇḍamaṇḍitāṃ
diśaṃ caritvā nipuṇēna vānarāḥ |
avāpya sītāṃ raghuvaṃśajapriyāṃ
tatō nivṛttāḥ sukhinō bhaviṣyatha || 4.40.71 ||*

*|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye
kiṣkindhākāṇḍē catvāriṃśaḥ sargaḥ ||*